

Vijfsluizen tussen Vlaardingen en Schiedam

Aart van den Berg

Vijfsluizen between Vlaardingen and Schiedam

Summary. From 2015 the author has regularly visited a tidal channel in Vijfsluizen (between Vlaardingen and Schiedam) which is connected to the Nieuwe Maas. In the past water from a peat meadow was discharged into this tidal channel. The tidal channel has a brackish character and features some interesting mollusc species including *Assiminea grayana* which appears as 'threatened' on the Dutch Red list.

Inleiding

Het gebied tussen Vlaardingen en Schiedam ten noorden van de Beneluxtunnel, aan weerskanten van de A4, wordt Vijfsluizen genoemd. Het gebied kent een lange historie. Om de afwatering van het veenweidegebied van Midden-Delfland te verbeteren werd de Poldervaart van Delft naar Schiedam gegraven, die gereed was in 1280. De afwatering naar de Maas gebeurde in die tijd met getijdesluizen, die alleen konden afwateren als het waterpeil in de Nieuwe Maas lager was dan in de boezem. In de periode 1864-1868 werd bij Vijfsluizen een stoomgemaal (het 'boezemgemaal') gebouwd. Dit was het eerste stoomgemaal van het Hoogheemraadschap van Delfland. Dit gemaal speelde in die tijd een belangrijke rol in de waterversing in de grachten van Delft en Den Haag. In 1936 werd het stoomgemaal vervangen door een dieselmemaal. Door de toenemende verzilting van

Fig. 1. Aansluiting getijdegeul op de Nieuwe Maas; bij laag water. Foto Aart van den Berg.

Fig. 2. Getijdegeul bij hoog water. Foto Aart van den Berg.

de Nieuwe Maas na de opening van de Nieuwe Waterweg werd de inlaat van water bij Vijfsluizen in 1958 gestaakt en in 1966 werd het dieselmemaal gesloopt; de fundering ervan is tot op de dag van vandaag nog zichtbaar. De afvoer van het gemaal tot de Nieuwe Maas bedroeg één km, hiervan bestaat alleen de laatste 500 m nog.

De getijdegeul staat in open verbinding met de Nieuwe Maas, het verschil tussen laag- en hoogwater bedraagt ongeveer 1,5 à 2,0 m (fig. 1-2).

Waarnemingen

Sinds enige jaren ben ik gaan kijken welke slakken er in de getijdegeul voorkomen. Buiten de te verwachten soorten op de ruige oevers van dit gebied vond ik er onder andere de volgende brakwatersoorten: Brakwater-strandschelp *Rangia cuneata* (fig. 3), Gray's kustslak *Assiminea grayana* (fig. 4) en *Murchisonella* spec. (fig. 5). Omdat de laatstgenoemde soort van meerdere plekken in het Deltagebied gemeld wordt ben ik gericht gaan zoeken en heb ik die soort ook hier aangetroffen.

Hieronder een lijst van alle waargenomen soorten:

Zoet/brakwater mollusken

<i>Assiminea grayana</i>	Gray's kustslak
<i>Corbicula fluminea</i>	Aziatische korfmossel
<i>Galba truncatula</i>	Leverbotslak
<i>Murchisonella</i> spec.	Vreemde speldhoren
<i>Pisidium amnicum</i>	Rivier-erwtmossel
<i>Potamopyrgus antipodarum</i>	Jenkins' waterhorentje
<i>Rangia cuneata</i>	Brakwater-strandschelp
<i>Sphaerium solidum</i>	Stevige hoornschaal
<i>Stagnicola palustris</i>	Moeraspoelslak
<i>Valvata piscinalis</i>	Vijver-pluimdrager

Landslakken

<i>Alinda biplicata biplicata</i>	Grote clausilia
<i>Cochlicopa lubrica</i>	Glanzende agaathoren
<i>Discus rotundatus rotundatus</i>	Boerenknoopje
<i>Oxychilus draparnaudi</i>	Grote glansslak
<i>Succinea putris</i>	Barnsteenslak
<i>Zonitoides nitidus</i>	Donkere glimslak

Naaktslakken*Arion vulgaris**Deroceras invadens**Deroceras reticulatum**Lehmannia valentiana*

Spaanse wegslak

Zwervende akkerslak

Gevlekte akkerslak

Spaanse aardslak

Fig. 3. Brakwater-strandschelp *Rangia cuneata*. Foto Aart van den Berg.

Fig. 4. Gray's kustslak *Assiminea grayana*. Foto Aart van den Berg.

Informatie over enkele soorten

In april van 2018 kwam de Brakwater-strandschelp in de kreek nog massaal voor, in het najaar 2018 was hier niets meer van over, op enkele losse kleppen na. De oorzaak hiervan is mij onduidelijk, het kan bijvoorbeeld de warme zomer zijn geweest of de lage waterstand in de rivier. Gray's kustslak komt hier voornamelijk voor op aangespoeld hout dat tussen de oeverbegroeiing op de vloedlijn blijft hangen. Ik heb maar enkele exemplaren op de bodem aangetroffen, zoals gebruikelijk is op kwelders en schorren. Van de Rivier-erwtmossel en de Stevige hoornschaal heb ik alleen maar losse kleppen aangetroffen. Opmerkelijk was ook de vondst van de Spaanse aardslak *Lehmannia valentiana* (fig. 6) omdat dit niet zijn gebruikelijke biotoop is. In Schiedam heb ik in een huis tientallen jonge dieren gevonden in de keuken en de badkamer. Ze waren waarschijnlijk binnengekomen via de kelder

die in verbinding stond met de tuin. Verder trof ik ze aan in een groencontainer (dit heb ik wel vaker gezien, het is altijd de moeite waard om even aan de binnenkant van de deksel te kijken want slakken kruipen in de bak vaak omhoog) en in het Beatrixpark. In Vlaardingen heb ik de Spaanse aardslak bij een tuincentrum

Fig. 5. Vreemde speldslak *Murchisonella spec.* Foto Aart van den Berg.

Fig. 6. Spaanse aardslak *Lehmannia valentiana* en Grote clausilia *Alinda biplicata biplicata*. Foto Aart van den Berg.

aangetroffen. De Grote clausilia *Alinda biplicata biplicata* (fig. 6) hoort wel in dit milieu thuis; die werd hier onder aangespoelde planken en tussen de stortstenen gevonden.

Geraadpleegde bronnen

JANSEN, E.A., 2015. Veldgids Slakken en mossels – land en zoetwater. KNNV Uitgeverij, Zeist.

GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH. E.J. RIPKEN, 1984. De landslakken van Nederland. KNNV Uitgeverij, Hoogwoud.

ROWSON, B., J. TURNER, R. ANDERSON & B. SYMONDSON, 2014. Slugs of Britain and Ireland. FSC Publications, Telford.

Adres van de auteur
aartvandenbergl1@gmail.com